

А.В. ДУКА, С.В. КОГАН

ПОПЕРЕДНІ ВІДОМОСТІ ПРО СУМЧАСТІ ГРИБИ НА *ACER NEGUNDO* L. В УКРАЇНІ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

e-mail: anna26duka@gmail.com, mrsbeyle@gmail.com

A. DUKA, S. KOHAN

PRELIMINARY DATA ABOUT ASCOMYCOTA REPRESENTATIVES ON *ACER NEGUNDO* L. IN UKRAINE

V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

Based on the revision of the specimens in the Scientific Mycological Herbarium CWU (Myc) and own collections, a preliminary list of sac fungi developing on *Acer negundo* L. in Ukraine has been prepared and analyzed.

Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.) є видом-інтродуцентом, що потрапив в Україну на початку XIX ст. з Північної Америки за сприяння засновника Харківського університету В.Н. Каразіна. Насіння клена вперше було висаджено в 1809 р. у Основ'янському акліматизаційному саду під Харковом, де за доволі короткий проміжок часу виросло декілька генерацій дерев. Зважаючи на високу швидкість росту та насінневу продуктивність, невибагливість до умов середовища, *A. negundo* почали використовувати для озеленення міст, а також висаджувати як вітрозахисну породу. Завдяки цьому вид швидко поширився на Слобожанщині, а потім і в інших регіонах України та Краснодарському Краю Росії.

Натуралізація *Acer negundo* чинить негативний вплив на розвиток та відновлення місцевих лісоутворюючих видів. Інколи цей адвентивний вид стає домінантом лісових фітоценозів. Водночас, *A. negundo* має м'яку деревину, що сприяє розвитку на ньому ксилотрофних грибів. Оскільки *A. negundo* це американський вид, який існує в Україні лише 200 років, він є цікавою моделлю для вивчення здатності аборигенних видів колонізувати нові для них субстрати і здатності американських видів приживатися в нових для них умовах на іншому континенті. Ця тематика ніколи не була предметом спеціалізованих мікологічних досліджень. Додатковим аргументом на користь актуальності такої роботи є декілька нових для науки видів, що були описані на основі зразків з *Acer negundo* протягом останніх років: *Dothidotthia negundinicola* та *Rosellinia akulovii* з Харківської області, а *Phaeobotryon negundinis* та *Neodidymelliopsis negundinis* з Краснодарського Краю Росії.

Наша робота є попереднім узагальненням матеріалів Наукового Мікологічного гербарію CWU (Myc) та власних зборів сумчастих грибів з гілок та стовбурів *Acer negundo* (сумарно 97 зразків).

Найбільшою кількістю знахідок представлений вид *Phaeobotryon negundinis* Daranag., Bulgakov & K.D. Hyde (22 знахідки, 22,7 %). Вид трапляється переважно на нещодавно померлих, але ще прикріплених до дерева гілках, інколи також на опалих гілках та крилатках клена у Донецькій, Сумській, Харківській, Хмельницькій та Чернігівській областях. Цей вид описаний як новий для науки лише у 2016 р. на основі зразків з Краснодарського Краю Росії. Цей вид і раніше знаходили в Україні, але

публікували під невірними назвами *Aplosporella clintonii* (Peck) Petr. & Syd. (= *Sphaeropsis clintonii* Peck). Останній вид трапляється лише на території Північної Америки. Походження та субстратна спеціалізація *Phaeobotryon negundinis* потребують додаткових досліджень.

Шістьма знахідками (по 6,2%) представлені види *Daldinia childiae* J.D. Rogers & Y.M. Ju та *Dothidotthia negundinicola* (Crous & Akulov) Senwanna, Wanas., Bulgakov, Phookamsak & K.D. Hyde. Гриб *D. negundinicola* (як *Neodothidotthia negundinicola*) був описаний у 2019 р. на основі матеріалів з Харківщини П. Крузом та О. Акуловим. За нашими припущеннями, цей гриб доволі поширений в Україні, але досі малодосліджений. У Північній Америці відомий споріднений і схожий за морфологічними ознаками вид *Dothidotthia negundinis* (Berk. & M.A. Curtis) Senwanna, Phookamsak & K.D. Hyde. *Daldinia childiae* є доволі поширеним видом, який починає розвиток як ендотроф в стовбурах різних листяних дерев, а після їх загибелі утворює спороношення на мертвій деревині.

Чотирма знахідками представлені види *Hydropisphaera peziza* (Tode) Dumont та *Neonectria ditissima* (Tul. & C. Tul.) Samuels & Rossman. Останній відомий як збудник раку гілок та стовбурів листяних порід дерев. Екологічні уподобання *Hydropisphaera peziza* ще потребують уточнення.

Двома знахідками представлені види *Cryptocoryneum condensatum* (Wallr.) E.W. Mason et S. Hughes, *Didymella glomerata* (Corda) Qian Chen & L. Cai, *Diplodia atrata* (Desm.) Sacc., *Helminthosporium velutinum* Link, *Monodictys putredinis* (Wallr.) S. Hughes, *Nectria cinnabarina* (Tode) Fr., *Oncopodiella trigonella* (Sacc.) Rifai, *Rosellinia akulovii* L.E. Petrini та *Septomyxa negundinis* Allesch. Знахідка *Didymella glomerata* з України підтверджена послідовністю нуклеотидів ITS регіону рибосомальної ДНК. Сучасний статус *Diplodia atrata* та *Septomyxa negundinis* ще потребує уточнення. Вид *Rosellinia akulovii* був описаний у 2013 р. швейцарською дослідницею Л. Петріні. В Україні він відомий за двома зразками з Харківського Лісопарку, а нещодавно був знайдений також на території Німеччини та Франції.

Ціла низка видів поки що виявлена на деревині *Acer negundo* лише один раз: *Apiognomonina hystrix* (Tode) Sogonov, *Calycina vulgaris* (Fr.) Baral, *Cladosporium sphaerospermum* Penz., *Clonostachys rosea* (Link) Schroers, *Ceratosporeum fuscescens* Schwein., *Chaetosphaeria inaequalis* (Grove ex Berl. et Voglino) W. Gams et Hol.-Jech., *Daldinia fissa* Lloyd, *Dematioscypha catenata* (Preuss) P.R. Johnst., *Diaporthe eres* Nitschke, *Hymenoscyphus calyculus* (Fr.) W. Phillips, *Hypoxylon macrocarpum* Pouzar, *H. rubiginosum* (Pers.: Fr.) Fr., *Kirschsteiniothelia aethiops* (Sacc.) D. Hawksw., *Lasiosphaeria hirsuta* (Fr.) A.N. Mill. et Huhndorf, *Neodidymelliopsis negundinis* Manawasinghe, Camporesi & K.D. Hyde, *Nemania serpens* (Pers.: Fr.) S. F. Gray. *Patellaria crassispora* H.-O. Baral nom prov., *Parascenedosporium putredinis* (Corda) Lackner & de Hoog, *Phomopsis platanoidis* (Cooke) Died., *Pseudocosmospora rogersonii* C.S. Herrera & P. Chaverri, *Phoma aceris-negundinis* Arcang., *Rhinotrichella globulifera* G. Arnaud ex de Hoog, *Splanchnonema pupula* (Fr.) Kuntze, *Sporidesmium coronatum* Fuckel, *S. leptosporum* (Sacc. & Roum.) S. Hughes, *Trichoderma citrinoviride* Bissett, *T. harzianum* Rifai, *T. strictipile* Bissett, *T. viride* Pers. та *Xylaria polymorpha* (Pers.) Grev.

Роботу виконано під керівництвом к.б.н. О.Ю. Акулова, доцента кафедри мікології та фітоімуннології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна